

Vujcsics D. Sztóján: A délszláv és a magyar énekköltés a XVI. században. (Aszimmetrikus délszláv sorfajok) (március 1.)

Jean-Claude Margolin (Tours): État présent des études érasmienne (március 24.)

Josef I. Jsewijn (Leuven): État présent des études lipsiennes (március 24.)

Bors Irén: A levélíró Zrínyi (április 26.)

Nemeskürty István: Heltai Ponciánusa és a magyar reneszánsz szórakoztató próza (május 17.)

Esze Tamás: Sztárai Gyulán (június 21.)

Merényi Varga László: Korai erkölcsfilozófiai fordításirodalmunk stílusproblémái (október 4.)

David B. Quinn (Liverpool): The life and work of Stephen Parmenius (október 9.)

Botta István: Ki volt Melius? (október 18.)

Horváth Iván: Balassi líratörténeti helye (november 24. Szegeden)

Tóth István: Balassi akrosztichonjai (november 24. Szegeden)

Olasz Sándor: Kálvin poétikai nézeteinek magyarországi kisugárzásáról (november 24. Szegeden)

Kathona Géza: Szegedi Kis István (november 25. Szegeden)

Bálint Sándor: Szeged XVI. századi szellemi életéről (november 25. Szegeden)

Varga Imre: Koháry István költészete (december 20.)

1972-ben a Csoport egyes tagjai részt vettek és előadást tartottak külföldi tudományos rendezvényeken. Így Klaniczay Tibor részt vett a római Accademia dei Lincei május 23–24-én rendezett Anjou-kollokviumán, és ott előadást tartott „Francescani e domenicani nella letteratura ungherese dell'epoca Angioina” címmel. A varsói Magyar Tanszék húszéves fennállása alkalmával rendezett lengyel–magyar kapcsolattörténeti ülésszakon (Varsó, október 25–27.) a Csoport részéről előadást tartott Varjas Béla „Die Erzählung in Vers und Prosa in der polnischen und ungarischen Literatur des XVI. Jahrhunderts”, Pirnát Antal „Ungarische Humanisten im Hofe des St. Báthori in Krakau” és Horváth Iván „Pour une analyse comparée de la syntaxe de la strophe Balassi” címmel.

1972 folyamán a Csoport új munkatárssal is gazdagodott, Bitskey István személyében, aki szeptemberben aspiránsi minőségben kezdte meg munkáját, Pázmány Péterről szóló disszertációjának megírását.

K. T.

Verseghy-Emléknapok Szolnokon

(1972. december 14–15.)

Verseghy Ferenc halálának 150. évfordulója alkalmával a Magyar Irodalomtörténeti Társaság, az MTA Irodalomtudományi Intézetének XVIII. századi kutatócsoportja, a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár és a TIT Szolnok megyei elnöksége tudományos emlékülést rendezett. A város vezetősége nevében Zakár Zoltán köszöntötte a résztvevőket, megnyitó szavai után Vörös Károly, az MTA Történettudományi Intézetének munkatársa tartotta meg a kétnapos ülésszak első előadását, „A középtiszai táj Verseghy korában” címmel. A költő szülőföldjének XVIII. századi helyzetét vizsgálta, különös tekintettel a megyeszékhely lakóinak népesedési, foglalkoztatási viszonyaira, a feudális keretek között kibontakozó paraszti árutermelés nyomán meginduló kispolgárosodási folyamatra. Csetri Lajos, a JATE tanára azt vizsgálta, hogy a nyelvölcelet alapkérdéseire milyen választ találunk Verseghy nyelv tudományi műveiben — rámutatott Verseghy nézeteinek empirista jellegére, a nyelvetelkezés herderi felfogásának nála leegyszerűsített interpretációjára. Az első napi előadások sorát Bartha Lászlóné ny. gimn. igazgató Verseghy retorikájáról szóló előadása zárta, a költő Analyticae...-jének a szónoklásról szóló része alapján ismertette az ékesszólás művészetéről vallott nézeteinek rendszerét. — Az ülésszak második napján Orosz László irodalomtörténész előadása Verseghy verstani nézeteiről szólt, bizonyította Verseghy úttörő jelentőségét a nyugat-európai verselés meghonosításában. Kovács Ferenc, a szolnoki Dolgozók Gimnáziuma igazgatója Verseghy nyelvi törekvéseinek korszerűségéről beszélt, főleg a nyelvművelő Verseghy időtálló gondolatait emelte ki. Verseghy és néhány kortársa versfordító módszerével foglalkozott Notheisz János, a TIT Szolnok megyei szaktitkára „Szolgai és szabad utánzás” című dolgozata, Horatius Ad Thaliarcum című ódájának Verseghy-féle műfordítását vetette össze Virág Benedek, Édes Gergely, Berzsenyi Dániel s egy névtelen fordításával. Notheisz Jánosné, a Verseghy Könyvtár pedagógiai szolgálatának vezetője „Szerencsés nemzetiesítés” című előadásában Verseghy Kaczejfalviját hasonlította össze eredetijével, A. Lafontaine Der Naturmensch oder Natur und Liebe című regényével, rámutatott a fordító változtatásainak tartalmi okaira s a kor magyarításainak módszereire. Az előadások dr. Kardos Józsefné, a Verseghy Könyvtár csoportvezetőjének Verseghy utóéletéről szóló referátumával fejeződtek be. A széles körű bibliográfiai kutatásokon

alapuló előadás azt mutatta be, hogy hogyan ítélték meg a különböző korok Verseghy munkásságát.

Az előadásokat követő vitában felszólalt *Fenyő István, Hopp Lajos, Kaposvári Gyula, Szegedy-Maszák Mihály és Weber Antal.*

A tudományos emlékülés kiegészítéseként a résztvevők az első nap délutánján a Vörös Csillag filmszínházban Szolnokról készült színes filmeket tekintettek meg, majd részt vettek a Damjanich Múzeum, a Megyei Levéltár és a Verseghy Könyvtár közös rendezésében, *dr. Kardos Józsefné és Püski Anikó* által összeállított Verseghy-Petőfi emlékkiállítás megnyitóján, amelyen *Majoros Károly*, a Szolnok megyei Pártbizottság titkára mondott ünnepi beszédet. A nagyszámú közönség ezután a Ságvári Endre Művelődési Központban rendezett irodalmi esten vett részt. Az estet *Baróti Dezsőnek*, a Petőfi Irodalmi Múzeum osztályvezetőjének Verseghy-emlékezése vezette be. A szolnoki Szigligeti Színház művészei Verseghy költői és prózai műveiből összeállított műsort adtak elő, amelyet jól színezték a *Budai Péter* és *Rígó Éva* által vezényelt kórusok számai.

A további Verseghy kutatások elősegítését szolgálta az a két kiadvány, amely a Verseghy Könyvtár kiadásában az emlékülés napjára jelent meg (s amelyet a résztvevők meg is kaptak): a „Rövid értekezések a Musikáról” című munka facsimile kiadása s a költő-tudós „Analyticae Institutionum Linguae Hungaricae” című nagy, latin nyelvű munkája első részének (Etymologia Linguae Hungaricae) magyar fordítása.

Mind a tudományos ülésszak szolnoki előadójának helytállása, mind az Analyticae... fordítása azt igazolja, hogy a Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár köré csoportosult kis munkaközösség más hasonló jellegű feladatok megoldására is alkalmas. Távolabb tekintve, megfelelő irányítással magvát képezheti egy helyi kutatócsoportnak is. Feljogosít e reményre még az a tény, hogy mind a megye, mind a 900. évfordulójára készülő város tanácsa jelentős erkölcsi és anyagi támogatással segítette s nyilván segíti a jövőben is a könyvtár kezdeményezéseit.

Ennek is része volt abban, hogy az emlékülés résztvevői a költő nyughelyének megkoszorúzása után azzal a jóérzéssel zárhatták a kétnapos rendezvénysorozatot, hogy szülővárosában méltóképpen emlékeztek Verseghy Ferencre halálának 150. évfordulóján.

Szurmay Ernő

Vita a Rákóczi-szabadságharc és emigráció kutatásáról

(1973. március 23.)

Az MTA Irodalomtudományi Intézet XVIII. századi kutató Csoportja és a mellette működő XVIII. századi Munkaközösség, a Történettudományi Intézet I. Magyar osztályával közösen tartott vitautulást a Rákóczi-szabadságharc és a kuruc emigráció kutatásának problémáiról.

A vitán részt vettek az Irodalomtudományi és a Történettudományi Intézet, az ELTE Régi Magyar Irodalmi Tanszéke, az Országos Levéltár, valamint a Nemzeti Múzeum, az OSZK, az MTA könyvtára és más intézmények Rákóczi-korral foglalkozó szakemberei. Jelen volt a vitán *Köpeczi Béla*, az MTA főtitkára, az ülés elnöki tisztét *R. Várkonyi Ágnes* osztályvezető látta el. Megnyitójában emlékeztette az értekezlet résztvevőit Rákóczi születésének 1976-ban esedékes 300. évfordulójára, mely a kutatás fontos kötelességévé teszi, hogy különös gondnal foglalkozzék a szabadságharc történetével és Rákóczi személyével, munkásságával.

Hopp Lajos, a XVIII. századi kutató Csoport megbízott vezetője előadásában, amelyet a meghívóval együtt mindenki kézhez kapott, az elmúlt húsz év tudományos eredményeire támaszkodva vázolta a forrás- és szövegkiadási munkálatok állását, a historiográfiai kutatásokkal összefüggő irodalom- és művelődéstörténeti feltáró munka időszerű feladatait. Javaslatokat tett egy közös távlati munkaprogram kialakítására; Rákóczi Műveinek kritikai kiadására, egy komplex témájú tanulmánykötet elkészítésére, az Archivum Rákócziánium folytatására, a kutatások főfeladatait kijelölő ősi ülésszak megrendezésére s végül egy Országos Rákóczi Emlékbizottság létrehozására.

Elsőnek a Történettudományi Intézet I. Magyar osztályának tagja, *Benda Kálmán* szólalt fel; teljességre törekedve sorolta fel a Rákóczi-szabadságharc történeti kutatására váró problémák csoportjait. A legfontosabb feladatok: 1. A Rákóczi korabeli népességi és gazdasági állapotok feltárása. 2. A társadalom belső szerkezetének vizsgálata. 3. Az állami és politikai gondolkodás. 4. A műveltségi állapotok dokumentumainak számbavétele. 5. A hadtörténet kutatása. 6. A kuruc állam külpolitikájának részletekre is kiterjedő elemzése. Felhívta még a figyelmet a fejedelmi pátensek és az országgyűlési iratok összegyűjtésére és kiadására. Támogatta a kutatások fellendítésére vonatkozó, az együttműködés fokozását célzó javaslatokat.